

RIHA võrgustiku seminar 25.05.2017

Süsteematiseeritud kokkuvõte

1. Mida saab iga osapool teha juba tänases RIHAs?

Allolevat saab iga osapool teha juba praeguses RIHAs, arendustöödeta. RIA kutsub ülesse:

1. kõiki osapooli mõtlema, et teisel pool on ka inimene – rohkem mõistmist. Infosüsteemi omanik teab palju konkreetse infosüsteemi valdkonnast ja hindaja teab nõuete valdkonnast, kumbki osapool pole ekspert mõlemas
2. infosüsteemi omanikku:
 - a) sisestama asja- ja ajakohast infot
 - b) vastama ausalt
 - c) kui hindaja midagi küsib, siis mitte ära kaduma, vaid vastama (sh puhkuse ajaks määrama asendaja)
3. hindajat:
 - a) viskama pilgu peale, et nädala jooksul küsida, kui midagi on puudu
 - b) andma sõbralikku ja nõustavat tagasisidet, olema konstruktiivne ja mitte koheselt sanktsioneeriv
 - c) tegema otsust kiiremini, vähemalt mitte jätma otsuse tegemist viimasele päevale
 - d) olema nõus silmast silma kohtumiseks infosüsteemi omanikuga

2. Mis asjad võtab RIA lähiajal arendusse?

Seminaril kõlasid mitmed mõtted, mille RIA lisas oma arendustööde nimekirja (lisaks juba olemasolevatele), kuid nende lõplik realiseerimine ja kasutuselevõtt selgub arenduste käigus. RIA on seminari tagasiside põhjal selgitanud välja täiendavad vajadused ning RIHA hakkab tegema järgmist:

1. realiseerib lihtsama protsessi ja avalikustab selged nõuded
2. moodustab X-teega seotud andmestiku automatiseeritult
3. teeb kord aastas automaatteavituse. Asutus kinnitab, et kõik on korrektne või teeb vajalikud muudatused
4. näitab hindamise vaates ka kooskõlastajaid, mitte ainult asutusi, vaid konkreetseid inimesi kontaktandmetega
5. võimaldab mingi infoväljaga või dokumendiga tekkinud küsimusega anda kasutajal tagasisidet
6. annab võimalikult palju automaatset tagasisidet, kas andmed on korrektselt esitatud
7. annab ka volitatud töötleja(te)le teada, kui infosüsteemi omanik on dokumentatsiooni uuendanud
8. näitab selgelt, kellele ja milleks RIHAsse kogutavad andmed on vajalikud
9. annab infot, millal midagi muutus
10. näitab infosüsteemide nimekirja vaates, kas kõik on korras või on miski korrast ära

Konkreetselt hindamise/kommenteerimise vaates võtame töösse, et tulevikus RIHA:

1. saadab sisestatud küsimused/vastused teisele osapooltele e-postile, samuti:
 - a) näitab kontakte, kellele saadeti, et vajadusel saaks otse nende poole pöörduda
 - b) teeb mittevastamisel mingi aja pärast meeldetuletusi
2. võimaldab kommentaaride sorteerimist (nt kes kommenteeris)
3. lisab diskussiooni algatamise hetkel kommentaari juurde infosüsteemi staatuse, et kontekst oleks kergemini hoomatav
4. näitab diskussiooni ainult asjaosalistele (omanik ja hindajad). Konfidentsiaalsus võimaldab olla vähem formaalsem ja anda ausamaid vastuseid (vt 1. peatükk)
5. näitab diskussiooni ajalugu igavesti, ega hakka seda peitma, kui süsteem pole enam kasutuses
6. näitab asutuse/töötaja lehe vaates nimekirja „vastamata hindamisotsused“ (ehk diskussioonid, milles puudub asutuse vastus)

3. Mis teemade peale tuleb mõelda pikemas perspektiivis?

Mõned teemad vajavad RIA poolt sisukat analüüsi ja selgitamist koostöös infosüsteemide omanike ja hindajatega. RIA analüüsib, kuidas luua olukord, kus:

1. infosüsteemi omanik:
 - a) omaks väga selget arusaama infosüsteemi eesmärgist
 - b) näeks andmete elukaart (sh kogumine, hävitamine ja eraldamine) ning suurt pilti ja seoseid (ei vaadataks kui kohustust)
 - c) oleks suurem huvi (soov korrektselt käituda) asjade dokumenteerimisel
2. asutuses oleks paremini levinud teadmine RIHA halduri kohustustest
3. RIHA kasutajaskond:
 - a) looks sotsiaalset/avalikku (positiivset) survet täita RIHA nõudeid
 - b) omaks RIHA osas positiivset kuvandit ja soovi RIHAs olevaid andmeid kasutada
4. luua infosüsteemi koondhinnang, kui hästi/halvasti infosüsteem võrreldes teistega on kirjeldatud
5. nõuete kontrolli vaates oleks kommenteerimise/hindamise võimalus (nagu RHRis) ja hiljem oleksid kommentaarid/hindamised seotud konkreetsete metaandmetega, mille kohta kommentaar lisati
6. saaks jagada hindamise kogemusi (nt teha suhtlusest olulisemad teemad KKK-sse, nende põhjal uuendada juhendmaterjale/soovitusi jne)

4. Millega RIA tegelema ei hakka?

Seminaril avaldati ka mõtteid, mille uurimise ja realiseerimisega RIA tegelema ei hakka. Olgu selguse ja avatuse huvides ära toodud järgmine:

1. asutuse RIHA halduri tööd ei hakata keskselt kinni maksma. Eeldame, et ülaltoodu realiseerimisel on RIHA protsess kõigile osapooltele (võrreldes senisega) oluliselt kasu toovam ja mugavam, mistõttu täiendavat kohustuste täitmise rahastust ei ole vaja luua
2. kontaktidele ei lisata kommentaari, mis teemal ühendust võtta. Selline funktsionaalsus on praeguses RIHAs realiseeritud, kuid seda ei kasutata ja on seetõttu ebavajalik

3. hindajad ei arvesta infosüsteemi staatusega, kui infosüsteem on RIHAs „sisestamisel“, kuid tegelikult ammu kasutusel. Hindajad kasutavad ka muid allikaid ning esitavad oma küsimusi vastavalt neile teadaolevale infole

Konkreetset hindamise/kommenteerimise vaates ei plaani RIA RIHAs rakendada järgmist:

1. infosüsteemi kontaktide juures saab määrata peavastutaja. See tekitab pigem pudelikaelu ja vähendab kaasatust. Peavastutaja puhkuse või äramineku puhul tekib infosulg. Info saajad peavad olema kõik infosüsteemi kontaktid, kes on asutusesiseselt määranud protsessid/asendajad jne ja tagavad omapoolselt RIHAsse andmete esitamist
2. hindamisotsuse/kommentaari teavituse e-kirjale vastamisel tekib RIHAsse kommentaar. See tekitab probleeme kommentaari formaatimise (HTML/txt), turvalisuse (andmeallika usaldusväärsus) ja sisuga (jaluse äralõikamine)
3. RIHA teavituste saadetakse ametliku kirjana. Haldusmenetluse seadus (ja RIHA eelnõu) võimaldab palju mugavamat ja samas ka juriidiliselt korrektset menetlust (alusandmete ja otsuste säilitamisega), mida ei pea eraldi keskkonnas registreerima/menetlema
4. rakendatakse auditeerimise põhimõtet (kommentaarile lisatakse „raskus“ juurde, nt kriitiline viga, väike ebatäpsus vms). Ka väheoluline või väikese kaaluga kõrvalekalle või puudus tuleb kõrvaldada ning hindajatel on pigem võimalus oodatava lahenduse tähtaja määramisega anda infosüsteemi omanikule signaal, kui kiireloomuline puuduse kõrvaldamine on
5. diskussiooni saab muuta avalikuks/piiratuks. Menetlustes peaksid kehtima sarnased põhimõtted ja nõ menetluse poole peal ei tasu neid muuta.